

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 1045/2022
14.09.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић, Татјане Миљуш, Јасмине Стаменковић и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници по тужби тужиоца БАРОК ДОО Аранђеловац, чији је пуномоћник Бранислав Поповић, адвокат у ..., против тужене КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД Београд, чији је пуномоћник Иван Симић, адвокат у ..., ради утврђења ништавости, вредност предмета спора 4.000,00 динара, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 11Пж 7461/21 од 08.04.2022. године, у седници одржаној дана 14. септембра 2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 11Пж 7461/21 од 08.04.2022. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Привредног апелационог суда 11Пж 7461/21 од 08.04.2022. године и пресуда Привредног суда у Крагујевцу П 178/2021 од 17.06.2021. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиоца, којим је тражено да се утврди да је одредба члана 5. став 5.1 Уговора о дугорочном кредиту, кредитна партија број .. од 18.03.2013. године која гласи: „Корисник кредита се обавезује да, пре пуштања прве транше кредита у течај, једнократно плати банци накнаду за обраду захтева у висини од 0,5% од одобреног износа кредита у динарској противвредности по важећем средњем курсу НБС на дан одобрења кредита,“ апсолутно ништава и да не производи правно дејство, што би тужени био дужан да призна и трпи, као и захтев тужиоца за накнаду трошкова парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове целокупног парничног поступка у износу од 73.800,00 динара, у року од 8 дана од дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Крагујевцу П 178/2021 од 17.06.2021. године, у ставу првом изреке усвојен је тужбени захтев тужиоца, па је утврђено да је одредба члана 5. став 5.1 Уговора о дугорочном кредиту, кредитна партија број .. од 18.03.2013.

године, која гласи: „Корисник кредита се обавезује да, пре пуштања прве транше кредита у течај, једнократно плати банци накнаду за обраду захтева у висини од 0,5% од одобреног износа кредита у динарској противвредности по важећем средњем курсу НБС на дан одобрења кредита,“ апсолутно ништава и да не производи правно дејство, што би тужена била дужна да призна и трпи. У ставу другом изреке обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 43.800,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде па до коначне исплате.

Пресудом Привредног апелационог суда 11Пж 7461/21 од 08.04.2022. године, ставом првим изреке одбијена је жалба тужене, па је потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужене за надокнаду трошкова насталих у поступку по жалби.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је изјавила благовремену ревизију због погрешне примене материјалног права, позивом на одредбу члана 404. ЗПП, ради уједначавања судске праксе.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе, па је на основу члана 404. став 2. тог закона одлучио као у ставу првом изреке.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужене основана. У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је са туженом банком закључио Уговор о дугорочном кредиту, кредитна партија број ... од 18.03.2013. године, којим му је одобрен кредит у износу од 1.100.000,00 динара, са роком враћања од 18 месеци. Одредбом члана 5. став 5.1. уговора предвиђена је обавеза корисника да, пре пуштања кредита у течај, једнократно плати банци накнаду за обраду захтева у висини од 0,5% од одобреног кредита. Из садржине предметног уговора, чијим одредбама су дефинисани међусобни односи, те права и обавезе уговорних страна, види се да су парничне странке констатовале да је уговор закључен у складу са Уредбом Владе Републике Србије о условима за субвенционисање камата за кредите за одржавање ликвидности и финансирање обртних средстава у 2013. години („Сл. гласник РС“ број 8/2013 од 25.01.2013. године) и са Уговором о регулисању међусобних односа у вези са субвенционисањем камате за кредите за одржавање ликвидности и финансирање обртних средстава у 2013. години, закљученим између Фонда за развој Републике Србије и тужене банке.

На темељу оваквог чињеничног стања, првостепени суд је нашао да тужена банка, као доминантна уговорна страна, која је унапред припремала садржину уговора, није определила, нити пружила доказ о томе које трошкове је имала у вези са обрадом

кредита, чиме је поступила супротно одредби члана 12, 13, 14, 16. и 21. Закона о облигационим односима. У вези са наведеним, првостепени суд закључује да је на туженој био терет доказивања да је у вези са кредитом, који је одобрила и пустила у течај тужиоцу, имала додатне стварне трошкове, који превазилазе финансијску делатност банке, о чему није доставила доказ. С обзиром на наведено, првостепени суд је становишта да је тужиоцу остао непознат механизам, по којем је тужена утврдила висину трошкова, што тужиоца доводи у неравноправан положај у односу на тужену банку, те што је у супротности са основним начелима облигационог права, као и одредбама члана 46. и 50. Закона о облигационим односима. Из наведених разлога, као и из разлога што тужилац није обавештен о висини ефективне каматне стопе, првостепени суд закључује да је наведена уговорна одредба ништава у смислу члана 47. Закона о облигационим односима. Следствено је, применом одредбе члана 103. и 105. Закона о облигационим односима, утврдио ништавом одредбу члана 5. став 5.1 Уговора о дугорочном кредиту од 18.03.2013. године.

Другостепени суд је становишта да тужена није доказала да је тужиоца, као корисника кредита, у предуговорној фази, у понуди, упознала са обавезом плаћања предметних трошкова за обраду захтева, односно са висином ефектине каматне стопе која садржи предметне трошкове, као и са висином номиналне каматне стопе. Из ових разлога је другостепени суд потврдио првостепену пресуду.

Врховни касациони суд не прихвата изнето правно схватање нижестепених судова, из разлога што налази да је арбитражно пресуђење у односу на примену материјалноправне одредбе о апсолутној ништавости спорне уговорне одредбе, када судови налазе да је неосновано стицање туженог на темељу наплате трошкова кредита по том основу.

Арбитражност таквог става се исказује у чињеници да је обавеза плаћања трошкова обраде кредита прописана спорном уговорном одредбом установљена у складу са одредбом члана 6. став 3. Уредбе Владе Републике Србије о условима за субвенционисање камата за кредите за одржавање ликвидности и финансирање обртних средстава у 2013. години. Том одредбом је прописано да једнократна накнада за обраду кредита коју банка зарачунава за кредите не може бити виша од 0,5% од износа кредита. Осим тога, наведеном Уредбом се прописују и други услови који се односе на могућност добијања кредита за одржавање ликвидности и финансирање обртних средстава, којима се одређују износи намењени за кредитирање предузетника, малих и средњих привредних друштава, начин пласирања и враћања тих средстава, као и услова за субвенционисање каматне стопе. На тај начин је тужилац упознат са условима за закључење уговора о предметним кредитним средствима, што је констатовано и самим уговором, будући да је у истом наведено да је предметни уговор о кредиту закључен у складу са Уредбом Владе Републике Србије о условима за субвенционисање камата за кредите за одржавање ликвидности и финансирање обртних средстава у 2013. години („Сл. гласник РС“ број 8/2013 од 25.01.2013. године). Услови прописани том Уредбом од 2013. године, нису у колизији са правним стандардом, који се тиче савесности и поштења у закључењу уговора о кредиту. У складу са тако прописаним условима закључен је и предметни Уговор о дугорочном кредиту, кредитна партија .. од 18.03.2013. године између парничних странака у којем

је одредбом члана 5. став 5.1 прописана обавеза плаћања трошкова обраде кредита у висини од 0.5% у односу на одобрени износ кредита.

Из тих разлога, правно је неутемељена тврдња другостепеног суда да је тужена (независно од постојања цитиране Уредбе и уговором опредељених услова, који су и њоме прописани), била у обавези да у предуговорној фази тужиоцу предочи висину номиналне каматне стопе, као и ефективне каматне стопе, односно предочи понуду у којој би на транспарентан и јасан начин приказала све елементе његових кредитних обавеза. У конкретном случају није неопходно да тужени по датуму унапред у односу на закључени уговор достави тужиоцу писану понуду, већ да је уговор сагласан условима прописаним Уредбом од 2013. године, а што је у конкретном случају испуњен услов. У вези са навођењем првостепеног суда да је на туженој банци био терет доказивања стварних трошкова које је имала и да је тужиоцу остао непознат механизам по коме је утврдила висину тих трошкова, Врховни касациони суд указује на то да банка није дужна да посебно доказује структуру и висину трошкова који су обухваћени збирним износом трошкова кредита, имајући у виду да је тужилац као корисник кредита прихватио закључењем уговора о кредиту све услове који су сагласни са Уредбом од 2013. године, на коју се заједно са другом уговорном страном позвао у уговору. Зато је у конкретном случају погрешно примењена одредба члана 103. и 105. Закона о облигационим односима.

То су разлози због којих је на темељу одредбе члана 416. став 1. Закона о парничном поступку ревизија тужене усвојена и нижестепене пресуде преиначене онако како је описано у ставу другом изреке пресуде.

Како је тужена успела у поступку по ревизији то јој на основу члана 165. став 2. у вези са члановима 163. став 2., 153. став 1. и 154. став 2. Закона о парничном поступку припадају трошкови целокупног поступка према оствареном успеху у спору. Висина накнада ових трошкова одмерена је према опредељеном захтеву, са припадајућим ПДВ-ом (20%), и то: на име заступања на 1 одржаном рочишту 12.600,00 динара, на име заступања на 1 неодржаном рочишту 7.200,00 динара, за састав једног поднеска 10.800,00 динара и за састав жалбе и ревизије по 21.600,00 динара, све према АТ важећој у време предузимања ових парничних радњи. Наведено укупно износи 73.800,00 динара, како је и одређено у ставу трећем изреке пресуде. Накнада судских такси туженом није досуђена, јер захтев за накнаду тих трошкова није опредељен у складу са чланом 163. ставом 2. ЗПП.

**Председник већа – судија
Бранко Станић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**